

เขาใหญ่ : การเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดินและกลุ่มทุน (Khaoyai : Land Use Change and The Capitalists)

มทณ ยนต์ตัน

Matana Yondan

สาขาวิชาเศรษฐศาสตร์การเมือง คณะเศรษฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
Political Economy, Faculty of Economics, Chulalongkorn University
E-mail: matana.y@hotmail.com

Received: Dec 02, 2016

Revised: Mar 29, 2017

Accepted: April 20, 2017

บทคัดย่อ

บทความนี้มุ่งทำการศึกษาสาเหตุที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดินในพื้นที่โดยรอบอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่บนถนนระยะรัชต์ ถนนเขาใหญ่-วังน้ำเขียว และถนนผ่านศึก-กุดค้อ อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา โดยทำการศึกษาในมิติของกลุ่มทุนที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดินในแต่ละช่วงเวลา ซึ่งเป็นการศึกษาในช่วงเวลา พ.ศ. 2500-2559 โดยใช้วิธีการการวิจัยเอกสารและการสัมภาษณ์เชิงลึก ในกรอบของแนวคิดเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดินและแนวคิดเกี่ยวกับชนบทและเมือง

ผลการศึกษาพบว่า การเปลี่ยนการใช้ประโยชน์ที่ดินในเขื่อนใหญ่นั้นได้เกิดการเปลี่ยนแปลงจากกลุ่มทุนภายนอกที่มุ่งแสวงหากำไร ซึ่งการเปลี่ยนแปลงได้แบ่งออกเป็น 2 ช่วงคือช่วงแรกนั้นเป็นการเปลี่ยนการใช้ประโยชน์ที่ดินเพื่อเกษตรกรรมแบบยังชีพสู่การใช้ประโยชน์ที่ดินเพื่อเกษตรกรรมเชิงพาณิชย์ ในขณะที่อีกช่วง คือ การเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดินเพื่อเกษตรกรรมเชิงพาณิชย์สู่การใช้ประโยชน์ที่ดินเชิงท่องเที่ยว

คำสำคัญ: การเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดิน เขาใหญ่ กลุ่มทุน

Abstract

This research explores the changes of land-use and the influence and effect of capitalism around Khaoyai national park with a focus on Phaya Yen district, Nong Nam Daeng district, Mu Si district and Pak Chong district, Amphur Pakchong, Nakornratchasima Province between 1957 and 2016. The first objective is to find the cause of the land use changes in Khaoyai. The second objective is to explain the factors which lead to the increase in capitalist driven land changes in Khaoyai. The research is qualitative and the data has been collected by documentary research and in-depth interviews with stakeholders and it also looks at Land Use and Rural-Urban Concept.

Research has shown that there were two distinct stages in changing. The first stage was the transition of self-sufficient agriculture to commercial industrial agriculture. The second stage was the transition from commercial industrial agriculture to having an increased focus on generating revenue from tourism.

Keywords: Land use change, Khaoyai, Capitalists

บทนำ

ในปี พ.ศ. 2502 กระทรวงมหาดไทยจึงได้กำหนดให้เขาใหญ่เป็นเขตสงวนหวงห้ามที่ดินของรัฐ และมอบให้กระทรวงเกษตรในสมัยนั้นรับผิดชอบดำเนินการในเรื่องของการยกให้เป็นอุทยานแห่งชาติ อุทยานแห่งชาติเขาใหญ่เป็นอุทยานแห่งชาติแห่งแรกของประเทศไทย จัดตั้งขึ้นเมื่อวันที่ 18 กันยายน พ.ศ. 2505 โดยกรมทางหลวงแผ่นดินได้ตัดถนนทางหลวงแผ่นดินสายปากช่อง-เขาใหญ่ หรือถนนธนะรัชต์จากถนนมิตรภาพขึ้นเขาใหญ่ ซึ่งหลังจากมีการตัดถนนธนะรัชต์ทำให้พื้นที่ดังกล่าวมีประชากรส่วนใหญ่อพยพมาจากจังหวัดของภาคกลางเข้าสู่พื้นที่โดยรอบอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ เพื่อจับจองที่ทำกินแบบยังชีพหรือการผลิตแบบเลี้ยงตัวเอง (Jeeranai, 2000; Porphant, 2015)

พ.ศ. 2522-2523 หน่วยเร่งรัดพัฒนาชนบทของรัฐ (รพช.) ได้เริ่มตัดถนนเข้าตามชุมชนต่าง ๆ ในพื้นที่และมีการจำหน่ายไฟฟ้าเข้าสู่ชุมชน จากการทำไร่แบบเดิมได้เปลี่ยนแปลงรูปแบบเป็นการผลิตพืชไร่เพื่อการค้า และมีการใช้เงินตราเป็นสื่อกลาง ต่อมาชาวบ้านจากจังหวัดอื่นได้ย้ายเข้ามาในพื้นที่และซื้อที่ดินเพื่อการทำสวนผลไม้ในเชิงธุรกิจ ทำให้ชาวบ้านเดิมได้เปลี่ยนแปลงจากการทำไร่ล้มลุกมาทำสวน เมื่อมีการลงทุนในเกษตรเพิ่มขึ้น การกู้เงินจากเจ้าแ่กและธนาคารเพื่อเกษตรและสหกรณ์ย่อมเกิดขึ้น หากชาวบ้านคนใดไม่สามารถใช้นี้สินแ่กเจ้าแ่กได้ ชาวบ้านจำเป็นต้องยกที่ดินหรือขายในราคาถูกแ่กเจ้าแ่ก (Jeeranai, 2000) ยิ่งไปกว่านั้นจากการที่ประชากรของประเทศได้เพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วโดยเฉพาะอย่างยิ่งในภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทยที่มีอัตราการเพิ่มประชากรร้อยละ 2.9 มีผลทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคม โดยมีแนวโน้มที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนจากภาคการเกษตรไปสู่การพัฒนาทางด้านอุตสาหกรรม พาณิชยกรรมและการบริการมากขึ้น ในขณะเดียวกันกับที่เกษตรกรประสบปัญหาภาวะแห้งแล้ง ความอุดมสมบูรณ์ของดินที่ใช้ในการเพาะปลูกลดลง ทำให้ผลผลิตที่ได้ลดลง ประกอบกับปัญหาทางด้านการตลาดและพ่อค้าคนกลาง

ใน พ.ศ. 2526 กรมทางหลวงได้ตัดถนนหมายเลข 3077 เพื่อเชื่อมต่อจากถนนเส้นเดิมคือถนนธนະรัชต์ (ทางหลวงหมายเลข 2090) ที่สร้างขึ้นตั้งแต่ใน พ.ศ. 2504 ด้านอำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา ตัดเชื่อมต่อระหว่างอำเภอปากช่อง ที่ทำการอุทยานและน้ำตกเหวสุวัต เพื่อสามารถเดินทางผ่านมาลงทางอำเภอเมืองปราจีน จังหวัดปราจีนบุรี การสร้างถนนเชื่อมต่อเข้าด้วยกันเท่ากับเป็นการเชื่อมต่อระหว่างจังหวัดและระหว่างภาคตะวันออกเฉียงเหนือกับภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ทำให้ชาวบ้านสามารถติดต่อกับโลกภายนอกได้สะดวกขึ้น โดยเขาใหญ่ได้รับการพัฒนาอย่างเนื่อง ส่วนหนึ่งเพราะพลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของจังหวัดนครราชสีมา นับตั้งแต่ พ.ศ. 2518 รวมทั้งการมีสุวัจน์ ลิปตพัลลภ ที่มาจากเขตการเลือกตั้งของจังหวัดนครราชสีมาและดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงคมนาคม ซึ่งมีส่วนในการสร้างโครงสร้างขนาดใหญ่ของภาครัฐบาล รวมถึงการขยายถนนมิตรภาพเป็น 4 ช่องทางจราจร (Ueda, 2535) โดยเดิมที่ถนนมิตรภาพเป็นถนนแบบ 2 ช่องทางจราจรเท่านั้น ส่งผลให้เกิดการพัฒนาทุนนิยมรูปแบบใหม่ ไม่ว่าจะเป็นโรงแรม ที่ดินและบ้านจัดสรรในพื้นที่โดยรอบ รวมถึงถนนธนະรัชต์ในพื้นที่เขาใหญ่ ถึงแม้ว่าจำนวน

นักท่องเที่ยวบนอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ได้ลดลงในช่วงปี พ.ศ. 2534 แต่ถึงกระนั้น ธุรกิจการท่องเที่ยวได้ขยายลงสู่พื้นที่ด้านล่างโดยรอบอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ ซึ่งธุรกิจการท่องเที่ยว เช่น สถานประกอบการที่พักตากอากาศได้กำเนิดขึ้นตั้งแต่ พ.ศ. 2532 มีการสร้างที่พักตากอากาศของเอกชนเป็นรายแรกคือ จุลติศ เขาใหญ่ โดย ธีรพจน์ จรูญศรี และต่อมาในปี พ.ศ. 2535 โบนันซ่า เขาใหญ่ ของไพวงษ์ เตชะณรงค์ โดยทุนเหล่านี้ต่างได้ที่ดินจากการที่ชาวบ้านได้ทำการขายที่เป็นจำนวนมาก และเปลี่ยนอาชีพจากการทำเกษตรกรรมมาเป็นการรับจ้างในสถานประกอบการต่างๆ ในขณะที่ทุนนิยมรูปแบบใหม่ในเขาค้อกำลังขยายตัวอย่างต่อเนื่อง

การพัฒนาต้องสะดุดลงเมื่อเกิดวิกฤติในปี พ.ศ. 2540 แต่สามารถกลับมาได้ในสมัยรัฐบาลทักษิณ ชินวัตร โดยใน พ.ศ. 2552 ที่มีการกระตุ้นการท่องเที่ยวในประเทศ โดยใช้โครงการ “เที่ยวไทยครีกครั้น เศรษฐกิจไทยคึกคัก” ในการประชาสัมพันธ์ส่งเสริมให้นักท่องเที่ยวชาวไทยเดินทางท่องเที่ยวในประเทศมากขึ้น ในการประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ นั้น วังน้ำเขียวได้รับความนิยมอย่างมาก เนื่องจากเป็นสถานที่ใกล้กรุงเทพฯ ทำให้คนมีฐานะดีซื้อที่ดินไว้ปลูกสร้างรีสอร์ทและบ้านพักตากอากาศ รวมถึงอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ที่ยังคงเป็นอุทยานที่ได้รับความนิยมเป็นอันดับหนึ่ง จนนักท่องเที่ยวกระจายลงมายังพื้นที่โดยมีจำนวนนักท่องเที่ยวต่อปีมากถึง 869,146 คน จากสถิติ พ.ศ. 2547-2556 จนทำให้เกิดโครงการต่าง ๆ ยังพื้นที่ด้านล่าง เช่น โครงการ Primo Posto, Palio หรือ โครงการ Toscana Valley รวมทั้งโครงการคีรีมายาที่ได้เปิดตัวให้โครงการโรงแรมและสนามกอล์ฟใน พ.ศ. 2553

จุดเปลี่ยนที่สำคัญอีกครั้งของเขาค้อคือเหตุการณ์น้ำท่วมใหญ่เมื่อปลายปี พ.ศ. 2554 ทำให้เกิดกระแสความต้องการบ้านหลังที่สองตามเมืองท่องเที่ยวต่าง ๆ ของคนกรุงเทพฯ ซึ่งเขาค้อเป็นหนึ่งในทางเลือกดังกล่าว ประกอบกับแผนการพัฒนาประเทศในอนาคต ไม่ว่าจะเป็นการสร้างรถไฟฟ้าความเร็วสูงสายกรุงเทพฯ-หนองคาย หรือ การตัดถนนสายใหม่ มอเตอร์เวย์นครราชสีมา-บางปะอิน ซึ่งจากการเก็บข้อมูลของกรมพัฒนาที่ดินจัดทำขึ้นในช่วง พ.ศ. 2543-2550-2554-2558 สามารถนำมาวิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดินในช่วงระยะเวลาประมาณ 15 ปี โดยการเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดินของ

ตำบลปากช่อง ตำบลพญาเย็น ตำบลหนองน้ำแดงและตำบลหมูสี ในช่วงระยะเวลาดังกล่าวมีการเปลี่ยนแปลงไปมาก ดังนี้

Table 1 Land use change in Pak Chong, Paya Yen, Ngong Num Dang and Moo Si in 2000, 2007, 2011 and 2015 (Percentage; %)

Category	2000	2007	2011	2015
Community	6.02	9.96	10.34	11.29
Agriculture	48.86	33.85	33.60	32.56
Forest	52.54	52.25	51.88	51.84
River and Lake	0.05	0.20	0.21	0.22
Other	0.9	4.01	3.95	5.82
Total	100	100	100	100

ในช่วง พ.ศ. 2543-2558 (ระยะเวลา 15 ปี) พื้นที่ชุมชนมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง มีอัตราการเปลี่ยนแปลงร้อยละ 87.41 โดยจากการขยายตัวของการใช้ประโยชน์ที่ดินเพื่อการท่องเที่ยวในพื้นที่โดยรอบอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ตั้งแต่พ.ศ. 2534 ที่เกิดขึ้นควบคู่กับการเกิดเมืองในเส้นทางคมนาคมทำให้เกิดการใช้ที่ดินเพื่อประกอบการค้าและบริการมากขึ้น ทั้งการค้าปลีกและกิจกรรมโรงแรมและภัตตาคาร โดยพื้นที่โดยรอบเขตอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ในอำเภอปากช่องที่ผู้ศึกษาได้ทำการเลือกนั้น ได้แก่ ตำบลหนองน้ำแดง ตำบลหมูสี ตำบลพญาเย็นและตำบลปากช่อง เนื้อที่รวมประมาณ 388,635 ไร่ โดยแบ่งพื้นที่ร้อยละ 28 เป็นที่ดินที่ไม่มีเอกสารสิทธิที่สามารถครอบครองได้โดยเอกชน เช่น ภท.5, สปก., ที่ดินเขตทหารและที่ดินเขตป่าสงวน ส่วนร้อยละ 72 จะเป็นที่ดินที่มีเอกสารสิทธิ์ประเภท โฉนด, น.ส.3 ก และน.ส.3 โดยตำบลหมูสีมีพื้นที่มากที่สุดถึง 60,751 ไร่ เป็นเนื้อที่ 17,220 แปลง ซึ่งที่ดินที่มีเอกสารสิทธิ์ รองลงมาคือ ตำบลปากช่อง ตำบลหนองน้ำแดงและตำบลพญาเย็น

Table 2 Certificates of land by Tumbon in 2016

Sub-district	Unit	Ngan	Square wah	Plot
Nong Nam Dang	26,452	0	61.1	8,541
Moo Si	60,751	0	61.8	17,220
Payayen	16,680	2	0.1	6,656
Pakchong	38,900	0	83.4	25,339
Total	107,774	0	6.4	57,756

จากที่ศึกษาประวัติศาสตร์เบื้องต้นของการเปลี่ยนแปลงพื้นที่ของพื้นที่โดยรอบอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่นั้น จะเห็นว่าการเปลี่ยนแปลงพื้นที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดินที่เป็นผลการกระทำของกลุ่มคนกลุ่มใหม่ที่เกิดขึ้นในพื้นที่ กลุ่มดังกล่าวคือ กลุ่มทุน โดยกลุ่มทุนนั้นเข้าสู่พื้นที่จากการกระจายความเจริญตามนโยบายของภาครัฐ โดยเฉพาะการพัฒนาด้านโครงสร้างพื้นฐานต่าง ๆ ที่ทำให้เกิดคนกลุ่มใหม่ในพื้นที่หรือการนำทุนจากภายนอกเข้าสู่พื้นที่ ส่งผลให้พื้นที่บริเวณดังกล่าวมีการเปลี่ยนแปลงจากอดีตที่เป็นป่าดงดิบ เป็นการสร้างบ้านพักตากอากาศและรีสอร์ทสำหรับการพักผ่อนในช่วงวันหยุดของคนกรุงเทพฯ ซึ่งในพื้นที่เขาใหญ่ ลักษณะกิจกรรมและการใช้ที่ดินนั้นเพื่อเน้นด้านนันทนาการ แม้ว่าจะมีฟาร์มโคนมและสวนผักปลอดสารพิษอยู่บ้าง แต่โดยมากเน้นการท่องเที่ยวและการพักผ่อนของคนเมืองเป็นหลัก ราคาที่ดินที่เพิ่มสูงขึ้นในพื้นที่เหล่านั้นสื่อถึงความต้องการใช้ที่ดินเพื่อวัตถุประสงค์ที่แตกต่างจากเดิมที่เคยเป็นพื้นที่ทำกินของเกษตรกร

ในอีกประเด็นที่ผู้ศึกษาให้ความสนใจในกลุ่มทุนในพื้นที่โดยรอบอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่คือ ทุนส่วนใหญ่ในพื้นที่นั้นเป็นทุนจากภายนอก ไม่ใช่ทุนท้องถิ่น ดังเช่นจังหวัดเชียงใหม่หรือจังหวัดชลบุรี ทั้งที่เขายใหญ่นั้นเป็นอุทยานแห่งชาติซึ่งเป็นพื้นที่ปิด ดังนั้นจุดนี้จึงทำให้ผู้วิจัยมีความสนใจในการศึกษาการเปลี่ยนแปลงของพื้นที่ในเขาใหญ่ โดยมุ่งไปในมิติของกลุ่มทุน ที่ต้องการทราบถึงสาเหตุที่ทำให้

เกิดการเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดินของพื้นที่โดยรอบอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ โดยผ่านมุมมองของกลุ่มทุนที่เป็นกลุ่มที่มีบทบาทในการเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดิน ที่มีผลต่อเนื่องต่อการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคมของพื้นที่ โดยรอบอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่บนถนนธนรัชต์ (ทางหลวงหมายเลข 2090) ถนนผ่านศึก-กุดหล้าและถนนเขาใหญ่-วังน้ำเขียว (ทางหลวงชนบทหมายเลข 3052)

โดยงานวิจัยนี้ต้องการชี้ให้เห็นถึงสาเหตุการเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดินของอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ จากรูปแบบการใช้ประโยชน์ที่ดินเพื่อการเกษตรสู่การใช้ประโยชน์ที่ดินเพื่อรองรับธุรกิจการท่องเที่ยว อีกทั้งการศึกษบทบาทของทุนที่เกี่ยวข้องกับการเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดินในแต่ละช่วงเวลาว่าลักษณะของทุนเกิดการเปลี่ยนแปลงและความแตกต่างกันอย่างไร +โดยแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาการเปลี่ยนแปลงพื้นที่โดยรอบอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ ที่มีการเปลี่ยนแปลงจากป่าดงดิบเป็นการสร้างบ้านพักตากอากาศสำหรับการพักผ่อนในช่วงวันหยุดของคนเมือง โดยผ่านมุมมองของนายทุน ซึ่งจากการค้นคว้าข้อมูลจากการปริทัศน์วรรณกรรม จึงทำให้ผู้ศึกษาได้ใช้กรอบการอธิบายและวิเคราะห์ 2 แนวคิด ได้แก่ แนวคิดเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดิน (Land Use) และแนวคิดเกี่ยวกับชนบทและเมือง (Rural-Urban concept)

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1. เพื่อศึกษาสาเหตุที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดินในพื้นที่โดยรอบอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่บนถนนธนรัชต์ ถนนผ่านศึก-กุดหล้าและถนนเขาใหญ่-วังน้ำเขียว
2. เพื่อศึกษากลุ่มทุนที่เกี่ยวข้องกับการเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดินในพื้นที่โดยรอบอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่บนถนนธนรัชต์ ถนนผ่านศึก-กุดหล้าและถนนเขาใหญ่-วังน้ำเขียวในช่วงเวลาต่างๆ

การสำรวจเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการสำรวจเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยแบ่งออกเป็น 4 ส่วน คือ โดยในส่วนที่หนึ่งจะเป็นการศึกษาการเปลี่ยนแปลงพื้นที่ต่างๆ เพื่อ

ทำความเข้าใจถึงสาเหตุการเปลี่ยนแปลงและบทบาทของกลุ่มต่างๆ ที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลง ในส่วนที่สองนั้นจะเป็นการทำความเข้าใจถึงลักษณะพื้นฐานของทุนที่เป็นกลุ่มสำคัญในมิติของการเปลี่ยนแปลง โดยทำการศึกษาเฉพาะกลุ่มทุนไทย ตั้งแต่ความเป็นมา การสะสมทุน ตลอดจนการเติบโต เพื่อช่วยให้เข้าใจในภาพรวมของทุนไทย โดยเริ่มจากงานเขียนของ (Sirirat, 1980) และ (Pannee, 2002) ที่ได้ทำการศึกษาลักษณะของนายทุนไทยในช่วง พ.ศ. 2398-2482 จากงานวรรณกรรมทั้งสองนั้น สรุปได้ว่าลักษณะของนายทุนไทยเชื้อสายจีนในช่วงแรกนั้นเกิดจากการสะสมทุนจากการทำงานให้รัฐ เป็นผลให้นายทุนไทยยึดโยงแหล่งที่มาของการสะสมกับอำนาจรัฐ ทั้งการเก็บภาษีหรือเรียกเก็บผลผลิตส่วนเกินจากประชานำส่งรัฐ อีกประการคือการพึ่งพานายทุนตะวันตกจากการทำหน้าที่นายทุนนายหน้า ซึ่งทั้งสองประเภททำให้นายทุนไทยไม่สามารถสะสมทุนและแยกตัวเป็นอิสระแบบนายทุนในตะวันตกได้ จากการที่นายทุนไทยมีลักษณะพึ่งพาอำนาจรัฐและอำนาจนายทุนตะวันตกมากกว่าการเติบโตด้วยตนเอง (Naunghathai, 2011)

ในการศึกษาในเวลาต่อมาคืองานเขียนของ (Ukrist, 1992) ที่ทำการศึกษาบทบาทของนายทุนไทยในช่วง พ.ศ. 2519-2534 ซึ่งงานเขียนของอุกฤษณ์ฉบับนี้ ได้แสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์ระหว่างอำนาจรัฐและกลุ่มทุนที่เปลี่ยนแปลงอย่างชัดเจน จากสมัยช่วงต้นรัตนโกสินทร์ที่นายทุนสะสมทุนด้วยการพึ่งพิงอำนาจรัฐไปสู่การเข้ามามีบทบาทในการกำหนดนโยบายของรัฐทั้งในทางตรงและทางอ้อม แต่การศึกษาถึงลักษณะของกลุ่มทุนไทยอีกช่วงหนึ่งที่ได้รับ ความสนใจอย่างชัดคือ การปรับตัวของกลุ่มทุนไทยหลังจากเกิดวิกฤตเศรษฐกิจใน พ.ศ. 2540 ที่เป็นช่วงเปลี่ยนผ่านทุนนิยม กล่าวโดยสรุปในการศึกษาลักษณะของกลุ่มนายทุนไทยหลังเกิดวิกฤตเศรษฐกิจ ทำให้เห็นว่าลักษณะของกลุ่มทุนไทยซึ่งเป็นธุรกิจครอบครัวที่บริหารแบบกงสีอันเป็นเอกลักษณ์ของกลุ่มทุนจีน ยังเป็นลักษณะเด่นของกลุ่มทุนไทย โดยกลุ่มทุนต่าง ๆ ได้สร้างความเครือข่ายความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มทุนด้วยกัน กับอำนาจรัฐ กับฐานอำนาจทางการเงินทั้งทางตรงและทางอ้อม อีกทั้งบริบทของเศรษฐกิจได้เปิดโอกาสให้นายทุนเข้าไปเป็นผู้เล่นโดยตรงในทางการเมือง ซึ่งนำไปสู่การมีส่วนร่วมกับรัฐในการกำหนดนโยบายมากขึ้น (Baker and Pasuk, 2014)

ในขณะที่ส่วนที่สามและสี่จะเป็นการทำความเข้าใจโครงสร้างทางเศรษฐกิจของจังหวัดนครราชสีมาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน โดยในงานของ (Porphant, 2015) และ (Chattip, 1985) ได้ชี้ตรงกันว่าภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีประชากรมากที่สุดถึง 1 ใน 3 ของประเทศไทยมาโดยตลอด กลับมีข้อจำกัดในเรื่องของทรัพยากรและการคมนาคมขนส่งที่มีผลต่อการพัฒนาเศรษฐกิจ ในช่วงปี พ.ศ. 2473 ก่อนมีการสร้างรถไฟนั้น ภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีลักษณะเศรษฐกิจยังชีพหรือเลี้ยงตัวเอง เนื่องจากการขนส่งของภาคตะวันออกเฉียงเหนือติดต่อกับกรุงเทพฯ มีเพียงการขนส่งทางบกเท่านั้น โดยการขนส่งทางบกนั้นการใช้เกวียน ที่ใช้เวลานานและเส้นทางที่อันตราย จึงเป็นอุปสรรคต่อการขยายตัวเพื่อการค้า จากที่เส้นทางรถไฟที่เข้าสู่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีเพียงเส้นทางเดียวนั้น ทำให้จังหวัดนครราชสีมากลายเป็นศูนย์กลางการผลิตและกระจายผลผลิต ซึ่งยิ่งมากขึ้นเมื่อมีการสร้างทางถนนทางหลวงเชื่อมระหว่างกรุงเทพฯ และนครราชสีมา ในทศวรรษ 2490 การสร้างถนนนั้นเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงเศรษฐกิจแบบยังชีพสู่การผลิตเพื่อการค้าเชิงพาณิชย์ที่ส่งผลต่อการขยายตัวของตลาด การผลิตข้าวและพืชไร่เพื่อส่งออก รวมถึงการเปลี่ยนแปลงการย้ายถิ่นของประชากรจากชนบทสู่เมือง

ใน พ.ศ. 2557 จังหวัดนครราชสีมาขนาดเศรษฐกิจเป็นอันดับ 10 ของไทย โดยวัดจากผลิตภัณฑ์มวลรวมจังหวัด (Gross provincial product : GPP) ประมาณ 245,248 ล้านบาท โดยมีโครงสร้างทางเศรษฐกิจที่อิงอยู่กับภาคบริการ ที่มีสัดส่วนถึงร้อยละ 45.7 ของ GPP ซึ่งการอัตราส่วนทางภาคการเกษตรนั้นได้ลดลงตั้งแต่ พ.ศ. 2519 ในขณะที่การเติบโตของภาคบริการได้ขยายตัวอย่างต่อเนื่อง ส่วนหนึ่งมาจากข้อจำกัดของภาคเกษตร ดังนั้นภาคบริการจึงเป็นแหล่งรองรับการจ้างงานและประกอบกิจการขยายตัวของภาคอุตสาหกรรม สถานประกอบธุรกิจการค้าและบริการ

การศึกษาที่เกี่ยวข้องกับกลุ่มทุนท้องถิ่นนั้นยังคงอยู่อย่างจำกัด แต่ได้มีงานของ (Chattip, 1985) ที่มีบางส่วนกล่าวถึงการคงอยู่ของเศรษฐกิจหมู่บ้านพอยังชีพของภาคตะวันออกเฉียงเหนือใน พ.ศ. 2398-2475 และงานของ (Ueda, 1992) ที่ให้ภาพนายทุนท้องถิ่นในอำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา ซึ่งทำการศึกษาในช่วงปี 1975-1991 (พ.ศ. 2518-2534) โดยทั้งสองงานเป็นงานที่มีช่วงเวลาต่อเนื่องกัน จึงทำให้เห็นภาพของกลุ่มนายทุนในจังหวัดนครราชสีมาชัดเจนมาก

ขึ้น ในงานเขียนบางส่วนของ (Chattip, 1985) ได้บอกว่าพ่อค้าทางไกลในภาคตะวันออกเฉียงเหนือยุคแรกเป็นกุลาส ที่ทำการขายเพียงอย่างเดียว ไม่มีซื้อของกลับไปขาย แต่ในยุคต่อมาเป็นพ่อค้าจีนที่ทำการซื้อของป่า เช่น หนังวัว หนังควาย ตากแห้ง งาช้าง ฯลฯ แล้วหาบหรือใส่เกวียนบรรทุกมาที่กรุงเทพฯ โดยเดินทางดงพญาเย็น แต่การเปลี่ยนแปลงได้เกิดขึ้นเมื่อมีการสร้างทางรถไฟจากกรุงเทพฯ ข้ามดงพญาเย็นมานครราชสีมา พ.ศ. 2443 ชาวจีนจากกรุงเทพฯ ได้เข้ามาตั้งหลักแหล่งในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยกระจุกตัวอยู่ที่จังหวัดนครราชสีมา แล้วค่อยขยายไปยังจังหวัดอื่น ๆ อีกทั้งการสร้างทางรถไฟยังทำให้เกิดการผลิตข้าวเพื่อขายผ่านการลำเลียงทางเกวียนมาใส่รางที่นครราชสีมาแล้วบรรทุกรถไฟลงมาขาย กรุงเทพฯ โดยมีพ่อค้าจีนเป็นกลุ่มที่ตั้งฉากรับซื้อข้าวอยู่ริมทางรถไฟ ซึ่งทำให้นครราชสีมาเป็นตลาดข้าวใหญ่ที่รวมข้าว มีฉางเก็บและกักตุนเพื่อส่งทางรถไฟมา กรุงเทพฯ ซึ่งข้อความดังกล่าวได้ตรงกับงานของ (Ueda, 1992) ว่าการพัฒนา ระบบคมนาคมอย่างการสร้างรถไฟ ได้เป็นแรงกระตุ้นให้พ่อค้าชาวจีนอพยพเข้าสู่พื้นที่เพื่อทำการค้า

ใน พ.ศ. 2488 - 2484 ได้มีการออกกฎหมายพื้นที่ต้องห้ามในอำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา และอำเภอเมือง จังหวัดอุบลราชธานี โดยไม่อนุญาตให้ชาวต่างชาติเข้าสู่พื้นที่หรือทำการอพยพโดยไม่ได้รับอนุญาต เป็นผลให้ชาวจีนที่ไม่มีสัญชาติไทยต้องทำการย้ายออกจากพื้นที่ดังกล่าว โดยพื้นที่ทั้งสองเป็นพื้นที่ที่ชาวจีนอาศัยอยู่มากที่สุดในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ อีกทั้งรัฐบาลยังมีการเก็บภาษีในอัตราที่สูงจากชาวจีนเหล่านั้น (Travi, 1973: 121-123) ประกอบกับการพัฒนาทางด้านการธนาคารและการเงินในเมืองต่าง ๆ ของภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีความล้ำหลังมากกว่าเมืองต่าง ๆ ซึ่งจากปัจจัยดังกล่าวจึงทำให้ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยเฉพาะนครราชสีมาไม่มีกรณีเจ้านายและขุนนาง นายทุนจีนหรือนายทุนเงินกู้ที่แย่งกันเข้าครอบครอง ถึงกระนั้นยังมีชาวจีนในนครราชสีมายังมีบทบาทการค้า เนื่องจากชาวจีนมีอิสระในการเดินทางทั่วรวมอาณาจักรและไม่ติดอยู่กับระบบไพร่

ระเบียบวิธีวิจัย

การศึกษาการเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดินและกลุ่มทุนในเขาใหญ่ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยสามารถแบ่งวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลได้ดังนี้ การวิจัย

เอกสาร โดยการรวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการศึกษารั้งนี้ เช่น หนังสือพิมพ์ หนังสือและบทความเกี่ยวกับประวัติศาสตร์เขาใหญ่และกลุ่มทุน และเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

- 1) การสัมภาษณ์เชิงลึก มีคู่มือการสัมภาษณ์ประกอบการสัมภาษณ์นั้น จะขึ้นอยู่กับบุคคลที่ผู้ศึกษาได้ทำการสัมภาษณ์ ทั้งกลุ่มทุนที่เกี่ยวข้องในแต่ละยุค กำนัน เจ้าหน้าที่อุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ เจ้าหน้าที่สำนักงานที่ดิน จังหวัดนครราชสีมา เจ้าหน้าที่สำนักงานโยธาธิการและผังเมือง จังหวัดนครราชสีมา เจ้าหน้าที่สำนักงานที่ดินจังหวัดนครราชสีมา สาขาปากช่อง เจ้าหน้าที่ที่ให้บริการในบ้านพักตากอากาศและนักวิเคราะห์อสังหาริมทรัพย์

อภิปรายผล

จากการศึกษามานี้ ผู้ศึกษาจึงได้อภิปรายผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ทั้ง 2 ข้อ ดังนี้

- 1) ปัจจัยที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดินในพื้นที่โดยรอบอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ การเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดินในเขาใหญ่นั้นสามารถแบ่งการเปลี่ยนแปลงได้ 2 ช่วง โดยช่วงแรก คือ การเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดินเพื่อเกษตรกรรมแบบยังชีพหรือการผลิตแบบเลี้ยงตัวเองสู่การใช้ประโยชน์ที่ดินเพื่อเกษตรกรรมเชิงพาณิชย์ และอีกช่วงคือการเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดินเพื่อเกษตรกรรมเชิงพาณิชย์สู่การใช้ประโยชน์ที่ดินเชิงท่องเที่ยว โดยช่วงแรกนั้นได้เกิดการเปลี่ยนแปลงจากปัจจัยดังต่อไปนี้
- ก. การคมนาคมและการเข้าถึง การลงทุนด้านโครงสร้างพื้นฐานในพื้นที่ชนบทตามนโยบายการพัฒนาที่ต้องการโครงการขยายการขนส่งในประเทศนั้นทำให้เกิดการลงทุนในพื้นที่ใหม่ ๆ เป็นการเปิดตลาดที่ดินให้กว้างขึ้นจากการบุกเบิกที่ดินที่ห่างไกลออกไปและการซื้อขายที่ดิน ซึ่งในช่วงนี้เกิดกระแสะของกิจกรรมทางเศรษฐกิจต่าง ๆ เนื่องจากความยากลำบากในการขนส่งเดินทาง การเลือกที่ตั้งกิจกรรมต่าง ๆ ให้อยู่ใกล้กันจึงเป็นทางออกในการลดต้นทุน

การเดินทาง เพื่อการได้ประโยชน์จากความประหยัดจากการกระจุกตัว (Agglomeration economies)

- ข. นโยบายการพัฒนาเศรษฐกิจของ ซึ่งได้ทำการสนับสนุนให้มีการปลูกพืชไร่และวางรากฐานการเลี้ยงโคนมในพื้นที่ปากช่อง ที่สามารถดึงดูดให้กลุ่มคนที่แสวงหาพื้นที่ใหม่เพื่อการทำเกษตรกรรมจากต่างถิ่นได้เป็นอย่างดี โดยกลุ่มคนกลุ่มนั้นได้ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดินเป็นการทำเกษตรกรรมแบบไร้ล้มลุกและเลี้ยงสัตว์แบบเรียบง่ายไม่ซับซ้อนไปสู่การทำเกษตรกรรมเชิงพาณิชย์ จนทำให้พื้นที่โดยรอบเขาใหญ่เป็นแหล่งศูนย์กลางทางการค้าผลผลิตเกษตรกรรม

ในช่วงที่สองนั้นเขาใหญ่ได้มีการเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดินเพื่อการท่องเที่ยวเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยในช่วงเวลานั้นคนจำนวนมากต้องการพื้นที่โล่งสำหรับการพักผ่อนและนันทนาการ เป็นจุดเปลี่ยนแปลงที่ทำให้ที่ดินจากที่เคยเป็นเพียงปัจจัยการผลิตและที่ตั้งของกิจกรรมทางเศรษฐกิจ กลายเป็นที่ดินสันทนาการและพื้นที่สันทนาการที่มนุษย์สามารถบริโภคและรับประโยชน์ได้โดยตรงเพื่อคุณภาพชีวิต ซึ่งสาเหตุการเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดินในยุคนี้ มีดังต่อไปนี้

- ก. การขยายถนนระยะรัศมีไปทางจังหวัดปราจีนบุรี หรือทางหลวงหมายเลข 3077 (ถนนเขาใหญ่-ปราจีนบุรี) เกิดขึ้นเนื่องจากใน พ.ศ. 2519 ได้เกิดเหตุการณ์ไม่สงบบริเวณชายแดนประเทศกัมพูชาในอำเภอชาติ จังหวัดปราจีนบุรี ดังนั้นกรมทางหลวงจึงได้สำรวจเส้นทางและเริ่มการสร้างใน พ.ศ. 2523 โดยการตัดผ่ากลางป่าเขาใหญ่ เพื่อความปลอดภัยและรวดเร็วของการเดินทางของรถยนต์ทหาร ซึ่งได้ส่งผลทางอ้อมโดยเป็นการส่งเสริมการท่องเที่ยวที่เป็นจุดเริ่มต้นที่ทำให้อุทยานแห่งชาติเขาใหญ่เป็นสถานที่ท่องเที่ยวอดนียมของคนเมืองหลวง
- ข. การหมดยายุของผังเมืองรวมนครราชสีมา เมื่อวันที่ 25 กรกฎาคม พ.ศ. 2554 มีกระแสข่าวการร่างรวมจังหวัดนครราชสีมา ที่กำหนดให้พื้นที่เขาใหญ่และอีกหลายอำเภอเป็นที่ดินประเภทอนุรักษ์ชนบทและเกษตรกรรมให้ใช้ที่ดินเพื่อเกษตรกรรม

ซึ่งทั้งหมดนั้นเป็นการกระตุ้นส่งเสริมการขายโครงการอสังหาริมทรัพย์ต่าง ๆ และการขออนุญาตจัดสรรล่วงหน้าก่อนที่จะผังเมืองจะมีตามกฎหมาย เนื่องจากกฎหมายไม่มีผลย้อนหลัง ซึ่งกระบวนการทางกฎหมายนั้นได้ใช้เวลายาวนานจนทำให้พื้นที่เขาใหญ่เกิดช่วงสุญญากาศของการก่อสร้างอาคาร ที่สามารถก่อสร้างอาคารหรือสถานที่พักตากอากาศอย่างใดก็ได้ โดยในช่วงเวลาสุญญากาศนั้นทางรัฐบาลไม่ได้มีกฎหมายหรือมาตรการชั่วคราวในการควบคุมการเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดินในเขาใหญ่จึงทำให้กลุ่มทุนสามารถใช้ช่องว่างและเวลาของการร่างกฎหมายใหม่ในการเปลี่ยนแปลงพื้นที่อย่างก้าวกระโดด ทำให้เกิดการเพิ่มจำนวนของโครงการต่าง ๆ อย่างไม่เคยปรากฏมาก่อนให้ประวัติศาสตร์เขาใหญ่

ค. การขายที่ดินของชาวบ้านให้แก่นายทุน ซึ่งเป็นผลต่อเนื่องมาจากการทำเกษตรกรรมพืชไร่ของชาวบ้านนั้นต้องใช้เงินสดมากขึ้นและเผชิญกับโอกาสเสี่ยง ดังนั้นชาวบ้านจึงได้กู้หนี้ยืมสินทั้งการซื้อขายแบบเงินผ่อนหรือการกู้เงินจากพ่อค้าและธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์ในเขตชุมชน ทำให้ชาวบ้านประสบปัญหาหนี้สินและเมื่อไม่มีรายได้เพียงพอสำหรับการชำระหนี้สินจึงต้องเสียที่ดินให้แก่พ่อค้า นำไปสู่การสูญเสียกรรมสิทธิ์ที่ดินของชาวบ้านในที่สุดโดยพ่อค้าเหล่านั้นคือนายหน้าที่ทำการซื้อขายที่ดินให้แก่กลุ่มผลต่อเนื่อง คือ นายทุนเข้ามาจับจองพื้นที่ ผลจากการที่ราคาที่ดินที่มีราคาสูงย่อมมีการใช้ในกิจกรรมที่มีผลตอบแทนสูง เพื่อให้คุ้มค่าแก่การลงทุน จึงทำให้การใช้ประโยชน์ที่ดินในเขาใหญ่นั้นโดยมากเน้นการท่องเที่ยวและการพักผ่อนของคนเมืองเป็นหลัก

2) การเข้าสู่พื้นที่ของกลุ่มทุนที่เกี่ยวข้องทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงรูปแบบการใช้ประโยชน์ที่ดิน ซึ่งในเขาใหญ่ได้มีการเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดินโดยกลุ่มทุน ดังต่อไปนี้

ก. ยุคเกษตรกรรม (พ.ศ. 2500-2525) เป็นช่วงแรกที่มีกลุ่มทุนกลุ่มแรกเข้ามาในพื้นที่เขาใหญ่ ซึ่งเป็นกลุ่มทุนจากภาคกลางที่มุ่งแสวงที่ทำกิน โดยกลุ่มทุนนั้นเข้าสู่พื้นที่จากการกระจายความเจริญตาม

นโยบายของภาครัฐ โดยเฉพาะการพัฒนาด้านโครงสร้างพื้นฐานต่าง ๆ ส่งผลให้พื้นที่บริเวณดังกล่าวมีการเปลี่ยนแปลงจากอดีตที่เป็นป่าดงดิบสู่การใช้ประโยชน์เพื่อเกษตรกรรม ต่อมาเกิดการหลั่งไหลของประชากรจากทั่วทุกภาคเข้ามาทำกิน เริ่มจากการปลูกข้าวโพด จากนั้นได้มีการเลี้ยงโคเนื้อและกระบือเพื่อส่งออกต่างประเทศ แต่ได้มีปัญหาเรื่องโคตัวการส่งออก ต้นทุนสูงขึ้น กำไรลดลงจนถึงจุดที่พิจารณาแล้วเห็นว่าไม่คุ้มทุนจึงเริ่มผันตัวจากธุรกิจอุตสาหกรรมโคเนื้อเข้าสู่วงจรธุรกิจโคนม

- ข. ยุคการท่องเที่ยวเชิงเกษตรกรรม (พ.ศ. 2526 - 2540) ซึ่งเป็นยุคเปลี่ยนผ่านใน พ.ศ. 2526-2540 โดยกลุ่มทุนในช่วงนี้ต่างได้ที่ดินจากการที่ชาวบ้านได้ทำการขายที่ดินเป็นจำนวนมาก ซึ่งทำให้ชาวบ้านได้เปลี่ยนสถานะจากการเป็นเจ้าของปัจจัยการผลิตสู่การเป็นลูกจ้างในสถานประกอบการต่างๆ อย่างไรก็ตามมีหลักฐานที่ไม่เป็นทางการแสดงให้เห็นว่า ผู้ที่ถือครองที่ดินที่มีขนาดใหญ่มีจำนวนนับหมื่นไร่ขึ้นไปนั้นได้ที่ดินมาจากการการกว้านซื้อจากชาวบ้าน ทำการขายที่ดินเป็นจำนวนมาก ซึ่งเป็นช่วงที่ชาวบ้านสามารถขายที่ดินให้กลุ่มทุนได้ในราคาสูง กลุ่มทุนที่ทำการพัฒนาที่ดินในช่วงนี้นั้นเป็นการใช้ประโยชน์ที่ดินเชิงท่องเที่ยว โดยเริ่มจากการสร้างโรงแรมและสถานที่ตากอากาศและจึงขยายตัวเป็นธุรกิจพัฒนาที่ดิน บ้านจัดสรร ที่ดินจัดสรร อาคารที่พักอาศัย ซึ่งโครงการทั้งหมดนั้นต่างอยู่ในพื้นที่เดียวกัน โดยผู้ซื้อส่วนใหญ่มาจากกรุงเทพมหานคร จึงทำให้เกิดการขยายตัวของการซื้อขายของคนจากภายนอกมากขึ้นอย่างต่อเนื่อง จนทำให้เกิดการปรับโครงสร้างหนี้ของธุรกิจและได้พัฒนาที่ดินบางส่วนเพื่อการท่องเที่ยวที่เป็นการท่องเที่ยวรูปแบบใหม่ที่เรียกว่าการท่องเที่ยวเชิงเกษตร ซึ่งเป็นกิจกรรมท่องเที่ยวในพื้นที่ที่ทำเกษตรกรรมโดยกำหนดเนื้อหาและสร้างกิจกรรมในการเข้าไปเที่ยวชมและสัมผัสวิถีชีวิตของเกษตรกร พร้อมทั้งการสร้างผลิตภัณฑ์ทางการเกษตรกรรมเพื่อเพิ่มมูลค่าเพิ่มให้สินค้าเกษตร

ค. ยุคของการท่องเที่ยวและที่อยู่อาศัย (พ.ศ. 2541 - 2559) เขาใหญ่ในยุคนี้มีลักษณะกิจกรรมและการใช้ที่ดินเน้นด้านนันทนาการ แม้ว่าจะมีฟาร์มโคนมและเกษตรกรรมอยู่บ้าง แต่โดยมากเน้นการท่องเที่ยวและการพักผ่อนของคนเมืองเป็นหลัก ราคาที่ดินที่เพิ่มสูงขึ้นในพื้นที่ทำให้เห็นถึงความต้องการใช้ที่ดินเพื่อต้องการพัฒนาที่ดินในการตอบสนองความต้องการของคนเมืองที่ต้องการพื้นที่สีเขียวและพื้นที่นันทนาการ โดยกลุ่มทุนในยุคนี้ได้พัฒนาที่ดินเพื่อการลงทุนในระยะยาวมากกว่าการพักผ่อนในช่วงวันหยุด ประกอบกับแนวโน้มของครอบครัวยุคใหม่ที่มีกำลังซื้อที่อยู่อาศัยเพื่อใช้ในพักผ่อนส่วนตัวและลงทุนมีเพิ่มสูงขึ้น โดยในช่วง พ.ศ. 2559-2564 เป็นช่วงที่เกิดการเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดินเชิงท่องเที่ยวโดยกลุ่มทุนอย่างชัดเจน โดยกลุ่มทุนได้พัฒนาที่ดินให้กลายเป็นเมืองมากขึ้น พื้นที่ทำการเกษตรลดจำนวนลงอย่างต่อเนื่อง เนื่องจากถูกเปลี่ยนให้เป็นสถานที่พักตากอากาศและที่อยู่อาศัย ในช่วงนี้ตลาดที่พักที่อาศัยของเขายักษ์นั้นเป็นที่พักเชิงท่องเที่ยวมากกว่าการพักอาศัยแบบถาวร เนื่องจากกลุ่มประชาชนไม่สามารถมาพักผ่อนได้ทุกวัน ซึ่งหากซื้อบ้านเดี่ยวไว้ จะทำให้เกิดความกังวลถึงความปลอดภัย จึงทำให้ในช่วงเวลานี้เกิดการเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดินเพื่อการอยู่อาศัยในรูปแบบของอาคารห้องชุดทั้งแบบอยู่อาศัยและเพื่อการลงทุน โดยอาคารชุดเพื่อการลงทุนนั้นจะมีรูปแบบอาคารที่พักอาศัยอิงโรงแรม)Hotel serviced condominium คือ (การแบ่งขายห้องแต่ละห้องและมีระบบการให้เช่าและบริการระบบเดียวกันกับโรงแรม ในขณะที่อยู่อาศัยในลักษณะบ้านเดี่ยว กลุ่มทุนได้พัฒนาเพื่อการลงทุนรูปแบบเช่ากลับ (Leaseback Program) ที่เป็นแนวคิดในการพัฒนาที่อยู่อาศัยเพื่อซื้อขายในรูปแบบการใช้ประโยชน์หรือจัดการกับสินค้าคงคลังในธุรกิจบริการ (Yield Management หรือ Revenue Management) อีกทั้งการพัฒนาที่ในรูปแบบการใช้ประโยชน์ที่ดินแบบผสมผสาน (Mixed Land use) ที่ได้รวมทั้งที่อยู่อาศัย โรงแรม โครงการบ้านจัดสรร ที่ดิน

จัดสรรและหางสรรพสินค้า รวมถึงสิ่งอำนวยความสะดวกไว้ในพื้นที่โครงการเดียวกัน การเปลี่ยนแปลงพื้นที่ที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดินที่เป็นผลการกระทำของกลุ่มคนกลุ่มใหม่ที่เกิดขึ้นในพื้นที่ กลุ่มดังกล่าวคือ กลุ่มทุนที่มาจากกรุงเทพฯ ไม่ใช่กลุ่มทุนท้องถิ่น โดยกลุ่มทุนจากภายนอกนั้นเข้าสู่พื้นที่จากการกระจายความเจริญตามนโยบายของภาครัฐ โดยเฉพาะการพัฒนาด้านโครงสร้างพื้นฐานต่าง ๆ นายทุนภายนอกในแต่ละช่วงที่เข้าสู่พื้นที่เขาใหญ่นั้นมีความแตกต่างกัน ในจุดประสงค์ของการใช้ประโยชน์ที่ดิน แต่ทั้งหมดนั้นล้วนแล้วแต่ได้ที่ดินจากการซื้อขายจากชาวบ้านและเป็นนายทุนจากภายนอกที่มุ่งแสวงหากำไร เนื่องจากนายทุนท้องถิ่นไม่มีทุนพอสำหรับการพัฒนาที่ดินเพื่อให้มีผลตอบแทนสูง เพื่อให้คุ้มค่าแก่การลงทุน โดยการดำเนินกิจการของกลุ่มทุนจากภายนอกในเขาใหญ่นั้นแทบไม่เคยมีปัญหาเกี่ยวกับชาวบ้านในพื้นที่ในเรื่องของการซื้อขายที่ดินหรือการก่อสร้างสถานประกอบการที่พักตากอากาศหรือสถานที่ท่องเที่ยว เนื่องจากการอยู่อาศัยของกลุ่มคนที่เป็นหลักแหล่งในเขาใหญ่มีจำนวนน้อยมาก จนไม่สามารถสร้างความผูกพันกับพื้นที่ ความเป็นชุมชน วัฒนธรรมชุมชนและการประกอบอาชีพแบบชัดเจนได้ ทำให้กลุ่มทุนสามารถเข้ามาในพื้นที่ได้อย่างง่ายดาย อีกทั้งตั้งแต่ในอดีตของพื้นที่เขาใหญ่นั้นมีเพียงพ่อค้าทางไกลที่เป็นกุลที่ทำการขายเพียงอย่างเดียว ไม่มีการซื้อของกลับไปขาย ในขณะที่พ่อค้าจีนต้องย้ายออกจากพื้นที่เนื่องจากมีการออกกฎหมายพื้นที่ต้องห้ามในเขตจังหวัดนครราชสีมา ที่ไม่อนุญาตให้ชาวต่างชาติเข้าสู่พื้นที่หรือทำการอพยพโดยไม่ได้รับอนุญาต จึงไม่ทำให้เกิดการค้าหรือการประกอบอาชีพของกลุ่มทุนท้องถิ่นที่มีรากฐานมั่นคงตั้งแต่ในอดีต

บทสรุป

การพัฒนาประเทศนั้นต้องอาศัยปัจจัยหลายอย่าง ไม่ว่าจะเป็นคน เครื่องจักรและทรัพยากรธรรมชาติ ได้แก่ น้ำ ป่าไม้ แร่ธาตุและที่ดิน จึงส่งผลให้

การใช้ประโยชน์ที่ดินในประเทศไทยเริ่มมีการเปลี่ยนแปลงไป โดยเฉพาะธุรกิจท่องเที่ยวในประเทศที่ขยายตัวขึ้นอย่างรวดเร็ว อีกทั้งการท่องเที่ยวยังส่งผลให้เกิดการขยายตัวของธุรกิจและการบริการต่างๆ เพื่อรองรับการท่องเที่ยว เช่น ธุรกิจโรงแรมและบ้านพักตากอากาศ ที่พักและร้านอาหาร ผลจากการขยายตัวอย่างรวดเร็วของธุรกิจท่องเที่ยวจึงเป็นสาเหตุหนึ่งในการเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดินในประเทศไทย เนื่องจากการท่องเที่ยวทำให้ระบบสาธารณสุขภาคพื้นฐานในพื้นที่ได้รับการพัฒนาเพิ่มขึ้นเพื่อรองรับการท่องเที่ยว จากการขยายตัวของธุรกิจและการบริการต่าง ๆ ส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดินและพื้นที่เกษตรกรรมพื้นที่ป่าไม้ลดจำนวนลงตามมา เหตุการณ์ดังกล่าวได้เกิดขึ้นกับอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่เช่นกัน

การเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดินในเขาใหญ่นั้นสามารถแบ่งการเปลี่ยนแปลงได้ 2 ช่วง โดยช่วงแรกคือ การเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดินเพื่อเกษตรกรรมแบบยังชีพสู่การใช้ประโยชน์ที่ดินเพื่อเกษตรกรรมเชิงพาณิชย์ และอีกช่วงคือการเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดินเพื่อเกษตรกรรมเชิงพาณิชย์สู่การใช้ประโยชน์ที่ดินเชิงท่องเที่ยว โดยช่วงแรกนั้นได้เกิดการเปลี่ยนแปลงจากกรมคมนาคมและการเข้าถึง และนโยบายการพัฒนาเศรษฐกิจของรัฐ ในขณะที่ช่วงที่สองนั้นเขาใหญ่ได้มีการเปลี่ยนแปลงจากการใช้ประโยชน์ที่ดินเพื่อเกษตรกรรมการสู่เพื่อการท่องเที่ยว มีสาเหตุการเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดินในช่วงนี้ได้แก่ การขยายถนนธนรัชต์ไปทางจังหวัดปราจีนบุรี การซื้อขายที่ดินของชาวบ้านให้แก่ นายทุนและนโยบายของรัฐบาลที่ต้องการสนับสนุนการท่องเที่ยว ซึ่งการเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดินในพื้นที่เขาใหญ่ได้เปลี่ยนแปลงจากจากอดีตที่เป็นป่าดงดิบ เป็นการสร้างบ้านพักตากอากาศและรีสอร์ทสำหรับการพักผ่อน โดย การเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดินดังกล่าวแตกต่างจากการเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดินจากที่อื่น เนื่องจากการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวเกิดจากการกระทำของกลุ่มคนกลุ่มใหม่ที่เกิดขึ้นในพื้นที่ กลุ่มดังกล่าวคือ กลุ่มทุนภายนอก ที่เข้าสู่พื้นที่จากการกระจายความเจริญตามนโยบายของภาครัฐ โดยเฉพาะการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานต่าง ๆ นายทุนภายนอกในแต่ละช่วงที่เข้าสู่พื้นที่เขาใหญ่นั้นมีความแตกต่างกันในจุดประสงค์ของการใช้ประโยชน์ที่ดิน

Reference

- Baker, C. and Phongpaichit, P. (2014). **A History of Thailand**. Bangkok: Matichon.
- Bualek, P. (2002). **The Thai capitalists in 1914-1939**. Bangkok: Phanthakit.
- Intakhantee, N. **The Innovation of Phuket capitalists in 1972-2008**. Master of Art : Chulalongkorn University.
- Natsupa, C. (1985). **The Thai Village Economy in the past**. Bangkok: Sangsan Press.
- Ouyyanont, P. (2015). **A Regional Economic History of Thailand**. Bangkok: Chulalongkorn University Press.
- Pathmanand, U. (1992). **“The Role of Thai Capitalists in 1976-991”**. In State, Capital, Local capitalists and Social. pp. 63-108.
- Phongpaichit, P and Piriyaangsan, S. (ed.). **Bangkok**: Chulalongkorn University.
- Skinner, G. W. (1957). **Chinese society in Thailand: An analytical history**. Ithaca: Cornell University Press.
- Singtong, J. (2000). **Sociocultural and Economic Change in Lower Northeastern Region** : A case study of Moo Si district, Amphur Pak Chong, Nakhonratchasima Province. Master of Art: Chulalongkorn University.
- Sukkriangkrai, S. (1980). **The Original of the capitalist class in Thailand (1855-191)**. Bangkok: Sangsan Press.
- Theerawongseri, T. (1973). **Sathanaphap thang kotmai khong chao Chin nai Prathet Thai**. Bangkok: Samnak Phim Odian Store.
- Ueda, Y. (1995). **The Formation of Local Entrepreneurs in Thailand: A case study of Nakhon Ratchasima**. Japan: Kyoto University Press. Available at: https://repository.kulib.kyoto-u.ac.jp/dspace/bitstream/2433/65883/1/D_Ueda_Yoko.pdf (Accessed 6 November 2015)